СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

КАТЕДРА „СТАТИСТИКА И ПРИЛОЖНА МАТЕМАТИКА“

КРЪГЛА МАСА
С МЕЖДУНАРОДНО УЧАСТИЕ

СТАТИСТИЧЕСКИ ИЗМЕРЕНИЯ НА РЕГИОНАЛНИТЕ РАЗЛИЧИЯ И НЕРАВЕНСТВА МЕЖДУ СЕВЕРНА И ЮЖНА БЪЛГАРИЯ

Свищов, 16 октомври 2020 г.

Сборник с доклади

Кръглата маса е организирана в изпълнение на научноизследователски проект №13-2020 „Статистически измерения на регионалните различия и неравенства между Северна и Южна България“, финансиран със средства по Наредба на МОН за насърчаване на научно-изследователската дейност

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2020

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ

Доц. д-р Красимира Славева – Ръководител на проекта
Доц. д-р Пламен Петков – Ръководител катедра „Статистика и приложна математика“
Доц. д-р Стела Касабова
Гл. ас. д-р Ваня Ганева

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Председател:
Проф. д-р Поля Ангелова

Членове:
Доц. д-р Пламен Петков
Доц. д-р Красимира Славева
Доц. д-р Стела Касабова
Доц. д-р Маргарита Шопова
Доц. д-р Екатерина Тошева
Доц. д-р Атанас Атанасов

Публикуваните материали са рецензирани. Авторите носят отговорност за съдържанието на материалите, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници и езиковото оформление на текстовете.

ISBN 978-954-23-1892-7

СЪДЪРЖАНИЕ

РЕГИОНАЛНИ РАЗЛИЧИЯ И НЕРАВЕНСТВА В БЪЛГАРИЯ

НЕОБХОДИМО ЛИ Е НОВО ТЕРИТОРИАЛНО ДЕЛЕНИЕ НА СТРАНАТА – ЗАЩО, КАК И КОГА?
Борислав Борисов, проф. дн 7

РЕГИОНАЛНИ РАЗЛИЧИЯ НА ПАЗАРА НА ТРУДА, НАСТЪПИЛИ В СЛЕДСТВИЕ ПАНДЕМИЧНАТА КРИЗИСНА ОБСТАНОВКА
Венелин Терзиев, инж., проф., дн 15

ТРАНСПОРТНАТА СВЪРЗАНОСТ И ИНВЕСТИЦИИТЕ ВЪВ ФОКУСА НА ПЛАНОВЕТЕ ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНИТЕ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ (ПО ПРИМЕРА НА БЕЛЕНЕ И ПОРДИМ)
Андрей Захариев, проф. д-р, Стоян Проданов, проф. д-р, Анелия Радулова, доц. д-р, Силвия Заркова, д-р, Борислав Лазаров, докторант 32

ПОЛИТИКИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ПЕРИФЕРНИТЕ РАЙОНИ
Маргарита Богданова, проф. д-р 42

РЕГИОНАЛНИ РАЗЛИЧИЯ И ТЕНДЕНЦИИ ПРИ ОЦЕНКАТА НА БЕДНОСТТА В БЪЛГАРИЯ
Поля Ангелова, проф. д-р..... 50

ИНТЕГРИРАНОТО ПЛАНИРАНЕ КАТО ИНСТРУМЕНТ ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕ РЕГИОНАЛНИТЕ РАЗЛИЧИЯ
Евелина Парашкевова, доц. д-р..... 59

ТЕРИТОРИАЛНОТО УСТРОЙСТВО НА БЪЛГАРИЯ КАТО ФАКТОР ЗА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ
Камен Петров, доц. д-р..... 68

РЕГИОНАЛНО ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ В БЪЛГАРИЯ – АЛТЕРНАТИВИ МЕЖДУ СЕВЕРА И ЮГА
Камен Петров, доц. д-р, Радослав Костев, докторант..... 77

АНАЛИЗ НА РАЗЛИЧИЯТА В КЛЮЧОВИ ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ НА СЕВЕРНА И ЮЖНА БЪЛГАРИЯ – ТЕНДЕНЦИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА
Красимира Славева, доц. д-р..... 85

ЛОГИСТИЧНИТЕ ВЕРИГИ КАТО ИНСТРУМЕНТ ЗА ТЕРИТОРИАЛНА КОХЕЗИЯ
Маруся Линкова, доц. д-р, Елица Лазарова, гл. ас. д-р..... 97

ИЗСЛЕДВАНЕ НА РЕГИОНАЛНАТА ДИФЕРЕНЦИАЦИЯ В БЪЛГАРСКАТА СИСТЕМА НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ С КЛЪСТЕРЕН АНАЛИЗ
Пламен Петков, доц. д-р, Елеонора Минева-Димитрова, ас. д-р..... 105

РЕГИОНАЛНИ РАЗЛИЧИЯ В ДОХОДИТЕ И АСОРТИМЕНТНОТО ПОТРЕБЛЕНИЕ НА ДОМАКИНСТВАТА В БЪЛГАРИЯ
Симеонка Петрова, доц. д-р..... 115

БИЗНЕС СРЕДАТА КАТО ФАКТОР ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
Стела Касабова, доц. д-р..... 122

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РЕГИОНАЛНИТЕ ДИСБАЛАНСИ ЧРЕЗ ПРОМЕНИ В АДМИНИСТРАТИВНО-ТЕРИТОРИАЛНОТО ДЕЛЕНИЕ НА СТРАНАТА
Тихомир Личев, доц. д-р, Катя Личева, доц. д-р..... 130

ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБУЧЕНИЕ – КЛЮЧОВ ФАКТОР ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА РАЗЛИЧИЯТА МЕЖДУ СЕВЕРНА И ЮЖНА БЪЛГАРИЯ
Христо Сирашки, доц. д-р..... 138

ПАРТНЬОРСТВО В УПРАВЛЕНИЕТО НА РЕГИОНАЛНИТЕ ДИСБАЛАНСИ
Десислава Алексиева, гл. ас. д-р..... 146

РЕГИОНАЛНИ РАЗЛИЧИЯ И НЕРАВЕНСТВА В МАЛКИТЕ ОБЩИНИ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ: ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВИ
Методи Иванов, гл. ас. д-р 153

РЕГИОНАЛНИ АСПЕКТИ И ИЗМЕРЕНИЯ НА СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ НА БПЦ
Петкан Илиев, гл. ас, д-р..... 161

СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИЯ МЕГАПОЛИС В ЮЖНА БЪЛГАРИЯ СРЕЩУ ОАЗИСИТЕ В СЕВЕРНА БЪЛГАРИЯ
Петя Василева, гл. ас. д-р..... 173

РЕГИОНАЛНИ РАЗЛИЧИЯ В НАПОЯВАНАТА ОБРАБОТВАЕМА ЗЕМЯ МЕЖДУ СЕВЕРНА И ЮЖНА БЪЛГАРИЯ
Радка Ненова, гл. ас. д-р..... 181

СТАТИСТИЧЕСКИ ИЗМЕРЕНИЯ НА РЕГИОНАЛНИТЕ РАЗЛИЧИЯ И НЕРАВЕНСТВА МЕЖДУ БЪЛГАРИЯ И РУМЪНИЯ
Таня Тодорова, гл. ас. д-р 190

РЕГИОНАЛНИ АСИМЕТРИИ В УПРАВЛЕНИЕТО НА ПРОЕКТИ В БЪЛГАРИЯ (2014-2020)
Юлиян Господинов, гл. ас. д-р 197

СЪПОСТАВИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА ИНДУСТРИЯТА В СЕВЕРНА И ЮЖНА БЪЛГАРИЯ
Явор Станев, гл. ас. д-р 205

ИКОНОМИЧЕСКИ, СОЦИАЛНИ, ДЕМОГРАФСКИ ПРОБЛЕМИ В БЪЛГАРИЯ

ВРЪЗКАТА “УРБАНИЗАЦИЯ - ПОТРЕБНОСТИ ОТ ЗДРАВЕ И ЗДРАВОСЛОВЕН НАЧИН НА ЖИВОТ”. МЕТОДИ ЗА ИЗМЕРВАНЕ
Анастасия Марчева, доц. д-р 213

СЪСТОЯНИЕ И РАЗВИТИЕ НА ПАЗАРА НА ТРУДА В ОБЛАСТ ПЛЕВЕН
Галина Тодорова, доц. д-р 220

ОТНОСНО НЯКОИ МАКРОИКОНОМИЧЕСКА ДАННИ – ПРЕДПОСТАВКА ЗА ИДЕНТИФИЦИРАНЕ ИНОВАЦИОННИТЕ ВЪЗМОЖНОСТИ НА БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА
Искра Пантелеева, доц. д-р 228

МАЩАБИ НА БЪЛГАРСКИТЕ ФИНАНСОВИ АГРОПАЗАРИ
Любомир Любенов, доц. д-р, Анелия Любенова, д-р 237

ОПЕРАТИВЕН КОНТРОЛИНГ ВЪВ ФИРМАТА
Людмил Б. Кръстев, доц. д-р 247

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ОЦЕНКА НА СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКО СБЛИЖАВАНЕ СПОРЕД ЕВРОПЕЙСКИЯ СТЪЛБ НА СОЦИАЛНИТЕ ПРАВА
Маргарита Шопова, доц. д-р, Тихомир Върбанов, гл. ас. д-р, Евгени Овчинников, ас. д-р 254

ВЪЗМОЖНОСТИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРИ РАЗВИТИЕ НА ПОЗЕМЛЕНИТЕ ОТНОШЕНИЯ В БЪЛГАРИЯ
Марина Николова, доц. д-р 263

„ЗА“ И „ПРОТИВ“ ДОПЪЛНЕНИЕТО НА МЕТОДИКАТА ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЛИНИЯТА НА БЕДНОСТ В БЪЛГАРИЯ
Николай Нинов, доц. д-р 273

БИЗНЕС СРЕДАТА И ПИВОВАРНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ В БЪЛГАРИЯ
Сергей Найденов, доц. д-р 282

СОЦИАЛНОТО НЕРАВЕНСТВО – КОНЦЕПТУАЛНА РАМКА И ИЗМЕРВАНЕ
Ваня Ганева, гл. ас. д-р 290

КОРПОРАТИВНА СОЦИАЛНА ОТГОВОРНОСТ В УСЛОВИЯТА НА КОВИД-19
Емил Николов, гл. ас. д-р 298

СТАТИСТИЧЕСКО ИЗУЧАВАНЕ НА ЗАСТРАХОВКА „КАРГО“ В БЪЛГАРИЯ ЗА ПЕРИОДА 2010-2019 Г. – СЪВРЕМЕННИ ИЗМЕРЕНИЯ
Милен Митков, гл.ас. д-р 306

УВЕЛИЧАВАНЕ НЕДОСТИГА НА РАБОТНА СИЛА В ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО
Милена Владимирова, гл. ас. дм 316

УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ В ЕВРОПЕЙСКАТА СОЦИАЛНА ПРОГРАМА
Иванка Янкова, докторант 323

ИКОНОМИЧЕСКИ, СОЦИАЛНИ, ДЕМОГРАФСКИ ПРОБЛЕМИ В ЕВРОПА

MULTIVARIATE ANALYSIS – A GREAT TOOL FOR A MULTIVARIATE WORLD
Carlos A. Coelho, Full Professor of Statistics PhD 331

DEVELOPMENT OF INTEGRATION PROCESSES IN THE REGION OF CENTRAL AND EASTERN EUROPE: THE VISEGRAD FOUR AND UKRAINE
Yevhen Savelyev, Prof. DSc (Econ.), Vitalina Kuryliak, Prof. DSc (Econ) 336

ASSESSMENT OF ECONOMIC EFFICIENCY OF THE ENVIRONMENTAL COSTS
Antonina Sydorova, Prof. DSc (Econ.), Olena Cherenkevich, PhD Student, Hanna Anisimova, Research Assist. PhD 343

CROSS-BORDER TRADE OF UKRAINE AND THE VISEGRAD FOUR COUNTRIES
Mariia Lyzun, Prof. DSc (Econ.), Ihor Lishchynskyy, Prof. DSc (Econ.)..... 352

FORECASTING SERBIAN GDP GROWTH AND UNEMPLOYMENT RATE USING VAR MODEL
Vinko Lepojević, Full professor, PhD, Tadija Djukić, Full professor, PhD..... 358

РЕГИОНАЛЬНЫЕ РАЗЛИЧИЯ ПОВЕДЕНИЯ НАСЕЛЕНИЯ В УСЛОВИЯХ ПАНДЕМИИ COVID-19, НА ПРИМЕРЕ МОЛДОВЫ, БОЛГАРИИ И РУМЫНИИ (MD, BG, RO)
Эдуард Хырбу, доц. к.э.н. 366

ПОЗДРАВИТЕЛНИ АДРЕСИ..... 373

CONTENTS

REGIONAL DIFFERENCES AND INEQUALITIES IN BULGARIA

IS A NEW TERRITORIAL DIVISION OF THE COUNTRY NEEDED – WHY, HOW AND WHEN
Borislav Borisov, Prof. DSc..... 7

REGIONAL DIFFERENCES ON THE LABOR MARKET AS A RESULT OF THE PANDEMIC CRISIS
Venelin Terziev, Eng., Prof, DSc..... 15

TRANSPORT CONNECTIONS AND INVESTMENTS IN THE FOCUS OF THE PLANS FOR INTEGRATED DEVELOPMENT OF MUNICIPALITIES IN THE REPUBLIC OF BULGARIA (ON THE EXAMPLE OF BELENE AND PORDIM)
Andrey Zahariev, Prof. PhD., Stoyan Prodanov, Prof. PhD., Anelia Radulova, Assoc. Prof. PhD., Silvia Zarkova, Ph.D., Borislav Lazarov, PhD Student..... 32

POLICIES FOR PERIPHERAL REGIONS DEVELOPMENT
Margarita Bogdanova, Prof. PhD..... 42

REGIONAL DIFFERENCES AND TRENDS IN EVALUATION OF POVERTY IN BULGARIA
Polya Angelova, Prof. PhD..... 50

INTEGRATED PLANNING AS A TOOL FOR OVERCOMING REGIONAL DIFFERENCES
Evelina Parashkevova, Assoc. Prof. PhD..... 59

THE TERRITORIAL ORGANIZATION OF BULGARIA AS A FACTOR FOR REGIONAL DEVELOPMENT
Kamen Petrov, Assoc. Prof. PhD..... 68

REGIONAL ECONOMIC DEVELOPMENT IN BULGARIA - ALTERNATIVES BETWEEN THE NORTH AND THE SOUTH
Kamen Petrov, Assoc. Prof. PhD, Radoslav Kostev, PhD Student..... 77

ANALYSIS OF THE DIFFERENCES IN KEY INDICATORS FOR THE ECONOMIC DEVELOPMENT OF NORTH AND SOUTH BULGARIA
Krasimira Slaveva, Assoc. Prof. PhD..... 85

LOGISTICS CHAINS AS A TOOL FOR TERRITORIAL COHESION
Marusya Linkova, Assoc. Prof. PhD,
Elitsa Lazarova, Chief. Assist. Prof. PhD 97

STUDY OF REGIONAL DIFFERENTIATION IN THE BULGARIAN HIGHER EDUCATION SYSTEM WITH CLUSTER ANALYSIS
Plamen Petkov, Assoc. Prof. PhD,
Eleonora Mineva-Dimitrova, Assist. Prof. PhD 105

REGIONAL DIFFERENCES IN INCOME AND ASSORTMENT CONSUMPTION OF HOUSEHOLDS IN BULGARIA
Simeonka Petrova, Assoc. Prof. PhD 115

BUSINESS ENVIRONMENT AS A FACTOR FOR REGIONAL DEVELOPMENT
Stela Kasabova, Assoc. Prof. PhD 122

OPPORTUNITIES FOR REDUCING REGIONAL IMBALANCES THROUGH CHANGES IN THE ADMINISTRATIVE-TERRITORIAL DIVISION OF THE COUNTRY
Tihomir Lichev, Assoc. Prof. PhD, Katya Licheva, Assoc. Prof. PhD 130

PROFESSIONAL TRAINING - A KEY FACTOR FOR GET OVER THE DIFFERENCES BETWEEN NORTHERN AND SOUTH BULGARIA
Histo Sirashki, Assoc. Prof. PhD 138

THE PARTNERSHIP IN MANAGING REGIONAL IMBALANCES
Desislava Aleksieva, Chief. Assist. Prof. PhD..... 146

REGIONAL DIFFERENCES AND INEQUALITIES IN SMALL MUNICIPALITIES IN THE REPUBLIC OF BULGARIA: TRENDS AND PERSPECTIVES
Metodi Ivanov, Chief. Assist. Prof. PhD 153

REGIONAL ASPECTS AND DIMENSIONS OF THE SOCIO-ECONOMIC ACTIVITY OF THE BOC
Petkan Iliev, Chief. Assist. Prof. PhD 161

THE SOCIO-ECONOMIC MEGAPOLIS IN SOUTH BULGARIA AGAINST THE OASIS IN NORTHERN BULGARIA
Petya Vasileva, Chief. Assist. Prof. PhD 173

REGIONAL DIFFERENCES IN IRRIGATED ARABLE LAND BETWEEN NORTHERN AND SOUTHERN BULGARIA
Radka Nenova, Chief. Assist. Prof. PhD..... 181

STATISTIC MEASUREMENT OF REGIONAL DIFFERENCES AND INEQUALITY BETWEEN BULGARIA AND ROMANIA
Tanya Todorova, Chief. Assist. Prof. PhD 190

REGIONAL ASYMMETRES IN PROJECT MANAGEMENT IN BULGARIA (2014-2020)
Yuliyan Gospodinov, Chief. Assist. Prof. PhD 197

COMPARATIVE ANALYSIS OF INDUSTRY IN NORTHERN AND SOUTHERN BULGARIA.
Yavor Stanev, Chief. Assist. Prof. PhD 205

ECONOMIC, SOCIAL, DEMOGRAPHIC PROBLEMS IN BULGARIA

THE "URBANIZATION – HEALTH AND HEALTHY LIFESTYLE" RELATIONSHIP. MEASUREMENT METHODS
Anastasiya Marcheva, Assoc. Prof. PhD 213

CONDITION AND DEVELOPMENT OF THE LABOR MARKET IN PLEVEN DISTRICT
Galina Todorova, Assoc. Prof. PhD 220

REGARDING SOME MACROECONOMIC DATA – A PREREQUISITE FOR IDENTIFYING THE INNOVATIVE OPPORTUNITIES OF THE BULGARIAN ECONOMY
Iskra Panteleeva, Assoc. Prof. PhD 228

SCALE OF BULGARIAN AGRICULTURAL FINANCIAL MARKETS
Lyubomir Lyubenov, Assoc. Prof. PhD Anelia Lyubenova, PhD 237

OPERATIVE CONTROLLING IN THE FIRM
Lydmil Krastev, Assoc. Prof. PhD 247

OPPORTUNITIES FOR EVALUATING SOCIO-ECONOMIC CONVERGENCE WITHIN THE EUROPEAN PILLAR OF SOCIAL RIGHTS
Margarita Shopova, Assoc. Prof. PhD, Tihomir Varbanov, Chef Assist. Prof. PhD, Evgeni Ovchinnikov, Assist. Prof. PhD 254

PPORTUNITIES AND CHALLENGES IN THE DEVELOPMENT OF LAND RELATIONS IN BULGARIA
Marina Nikolova, Assoc. Prof. PhD 263

„FOR" AND „AGAINST" THE ADDITION TO THE METHODOLOGY FOR DETERMINING THE POVERTY LINE IN BULGARIA
Nikolay Ninov, Assoc. Prof. PhD 273

THE BUSINESS ENVIRONMENT AND BREWERIES IN BULGARIA
Sergey Naydenov, Assoc. Prof. PhD..... 282

SOCIAL INEQUALITY – CONCEPTUAL FRAMEWORK AND MEASUREMENT
Vanya Ganeva, Chief Assist. Prof. PhD..... 290

CORPORATE SICIAL RESPONSIBILITY IT THE CONDITION OF COVID-19
Emil Nikolov, Chief Assist. Prof. PhD 298

STATISTICAL STUDY OF CARGO INSURANCE IN BULGARIA FOR THE PERIOD 2010-2019 - MODERN DIMENSIONS
Milen Mitkov, Chief Assist. Prof. PhD..... 306

INCREASING THE LABOR SHORTAGES IN HEALTHCARE
Milena Vladimirova, Chief Assist. Prof. MD 316

SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN THE EUROPEAN SOCIAL AGENDA
Ivanka Yankova, PhD Student 323

ECONOMIC, SOCIAL, DEMOGRAPHIC PROBLEMS IN EUROPE

MULTIVARIATE ANALYSIS – A GREAT TOOL FOR A MULTIVARIATE WORLD
Carlos A. Coelho, Full Professor of Statistics PhD 331

DEVELOPMENT OF INTEGRATION PROCESSES IN THE REGION OF CENTRAL AND EASTERN EUROPE: VISEGRAD FOUR AND UKRAINE
Yevhen Savelyev, Prof. DSc (Econ.),
Vitalina Kuryliak, Prof. DSc (Econ) 336

ASSESSMENT OF THE ECONOMIC EFFICIENCY OF THE ENVIRONMENTAL COSTS
Antonina Sydorova, Prof. DSc (Econ.), Olena Cherenkevich, PhD Student,
Hanna Anisimova, Research Assist. PhD 343

CROSS-BORDER TRADE OF UKRAINE AND THE VISEGRAD FOUR COUNTRIES
Mariia Lyzun, Prof. DSc (Econ.),
Ihor Lishchynskyy, Prof. DSc (Econ.)..... 352

FORECASTING SERBIAN GDP GROWTH AND UNEMPLOYMENT RATE USING VAR MODEL
Vinko Lepojević, Full professor, PhD,
Tadija Djukić, Full professor, PhD 358

REGIONAL DIFFERENCES IN POPULATION BEHAVIOR IN THE CONTEXT OF THE COVID-19 PANDEMIC, AS EXEMPLIFIED BY MOLDOVA, BULGARIA AND ROMANIA (MD, BG, RO)
Eduad Hirbu. Assoc. Prof. PhD 366

КРЪГЛА МАСА
С МЕЖДУНАРОДНО УЧАСТИЕ

СТАТИСТИЧЕСКИ ИЗМЕРЕНИЯ НА РЕГИОНАЛНИТЕ РАЗЛИЧИЯ И НЕРАВЕНСТВА МЕЖДУ СЕВЕРНА И ЮЖНА БЪЛГАРИЯ

Свищов, 16 октомври 2020 г.

Сборник с доклади

Кръглата маса е организирана в изпълнение на научноизследователски проект №13-2020 „Статистически измерения на регионалните различия и неравенства между Северна и Южна България“, финансиран със средства по Наредба на МОН за насърчаване на научно-изследователската дейност

ISBN 978-954-23-1892-7

Издателство и печат: Академично издателство „Ценов”
Свищов, ул. Градево № 24

ПАРТНЬОРСТВО В УПРАВЛЕНИЕТО НА РЕГИОНАЛНИТЕ ДИСБАЛАНСИ

Десислава Алексиева, гл. ас. д-р
Катедра „Мениджмънт“,
СА „Д. А. Ценов“ – Свищов,
e-mail: d.aleksieva@uni-svishtov.bg

Резюме: *Обществените трансформации водят до социални, икономически, инфраструктурни промени на национално и регионално ниво. Актуалността на темата за регионалните различия е свързана с икономическия растеж и социалната интеграция.*

Партньорството се явява един от начините за насочване на средства и ресурсно осигуряване към определени дейности и региони. По този начин се развива капацитета и потенциала на регионално ниво и се задоволяват обществени потребности.

Настоящото теоретично изследване очертава структурната рамка на партньорството и неговата роля за преодоляване на регионалния дисбаланс в България. В резултат на партньорството се постига балансирано развитие на регионите, повишава се регионалната конкурентоспособност, подобряват се условията на труд и се повишава заетостта.

Ключови думи*: управление, партньорство, региони.*

JEL*: M29, R11.*

THE PARTNERSHIP IN MANAGING REGIONAL IMBALANCES

Desislava Aleksieva, Chief. Assist. Prof. PhD
Department of Management,
D. A. Tsenov Academy of Economies –Svishtov
e-mail: d.aleksieva@uni-svishtov.bg

Abstract: *Social transformations lead to social, economic, infrastructural changes at national and regional level. The topicality of the topic of regional differences is related to economic growth and social integration.*

Partnership is one of the ways to direct funds and provide resources to certain activities and regions. In this way, the capacity and potential at the regional level are developed and public needs are met.

This theoretical study outlines the structural framework of the partnership and its role in overcoming the regional imbalance in Bulgaria. As a result of the partnership, a

balanced development of the regions is achieved, regional competitiveness is increased, working conditions are improved and employment is increased.

Key words: *management, partnership, regions.*

JEL: *M29, R11.*

Партньорството днес се развива от практиката към теорията, в научните изследвания по управление и администрация все още заобикалят идеята, като партньорството се разглежда предимно в нормативни източници. Предпоставка за възникването му е кризата в околната среда и градската среда (Методика и примерни образци на договори за реализиране на публично-частно партньорство от местната власт, 2009), тя може да се прояви в недостиг на ресурси от различен вид – материални, човешки, интелектуални, информационни. Сътрудничеството и обединяването на усилията води до дългосрочна удовлетвореност в постигане на поставените организационни цели.

Партньорството допринася за устойчиво развитие, икономическа и социална стабилност. Взаимодействието на публичен сектор – бизнес сектор дава алтернатива за реализиране на инициативи и проекти които са структуроопределящи.

1. Теоретико-практически основи на партньорството

Партньорството се утвърждава като фундаментален принцип в управлението и администрацията, той налага тясно сътрудничество на национално, регионално и местно ниво. Партньорите участват в целия цикъл на програмите - изготвяне, изпълнение, мониторинг и оценка, прилагат се в тясна връзка с многостепенното управление и принципите на субсидиарност и пропорционалност (Принципът на партньорство при използването на фондовете в обхвата на общата стратегическа рамка – елементи на европейския кодекс на поведение за партньорство, 2011).

Партньорството придобива нови измерения през 1993 г., като включва икономическите и социалните партньори, в рамките на компетентните институции и власти (Георгиев, 2012). С договора за Евроатом се въвежда идеята за съвместни предприятия, която е насочена към обекти от съществено значение за развитие на ядрената промишленост в Общността.

В „Европа 2020 стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж“ се въвежда като инструмент за постигане по-добро управление на национално, регионално и местно ниво. „Всички национални, регионални и местни органи следва да осъществяват партньор-

ството, като приобщават парламентите, социалните партньори и представителите на гражданското общество и като допринасят за изготвянето и изпълнението на национални програми за реформа.“ (Европа 2020 стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж, 2010)

Според организациите които участват в партньорството, видовете партньорство могат да бъдат (Андреева, 2013):

Вертикално партньорство. То се развива между институции/организации от един тип, на различно ниво в йерархията. Такова е партньорството между централна администрация и местна администрация, което е основано на децентрализация.

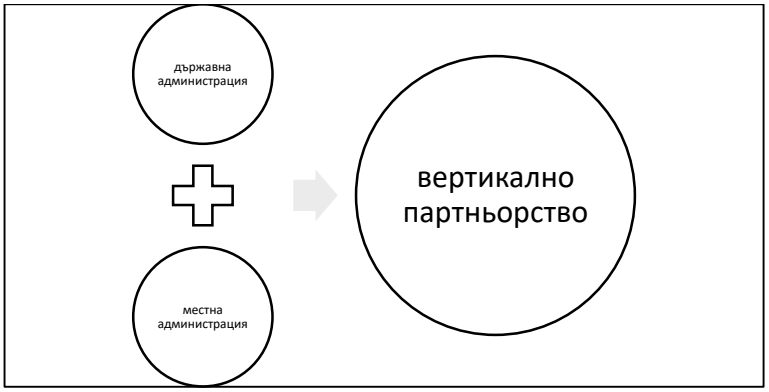

Фиг. 1 Вертикално партньорство

Вертикалното партньорство се основа на делегиране права за извършване на определени дейности. Насочено е към по-ефективно използване на публичните ресурси, прилага се в областта на политиката, финансите и администрирането. (Актуализирана стратегия за децентрализация, 2006)

Хоризонтално партньорство. То се реализира между институции (държавна администрация, местна администрация), бизнес организации, НПО. Свързано е както с осигуряване на ресурси, така и с функционално обединяване на партньорите.

При хоризонталното партньорство се дава възможност за:

- създаване на адаптивна система, приспособена към обществено-икономическите условия;
- повишаване прозрачноста и откритоста чрез пряк, вътрешен контрол на изпълнението;
- висока мотивация чрез лична ангажираност в дейностите и задачите;

Партньорствата между властта и бизнеса се развиват двупосочно, на основа взаимна удовлетвореност и двустранна зависимост.

Бизнеса се ангажира с производствено и финансово осигуряване, а общините поемат социално, инфраструктурктурно технико-устройственото осигуряване. (Великова, 2008)

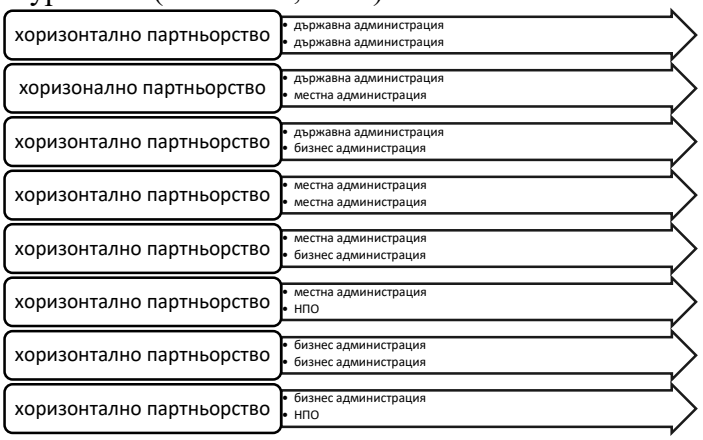

Фиг. 2. Хоризонтално партньорство

Публично-частно партньорство (ПЧП)

Този вид партньорство е сходен с хоризонталното партньорство, използва познати ни механизми и инструменти. Разликата е в това, че ПЧП се основава на договор със следващите от него права и задължения, споделят се ресурси, риск, отговорности. Главна цел на ПЧП е задоволяване на обществен интерес. Тук се реализира смесен фактически състав, което води до институционализиране на частния сектор.

Фиг. 3. Публично-частно партньорство (ПЧП)

Развитието на партньорството между публичния и частния сектор се основава на взаимната изгода и общите усилия, логиката за това е уникалността и различието на двата сектора. Партньорството се осъществява за дейности или услуги, които са приоритет на публичния сектор, като съчетава положителните страни публичния мениджмънт и бизнеса. (Андреева, 2013)

2. Роля на партньорството за регионалното развитие

Държавната политика за регионално развитие осъществява балансирано и устойчиво интегрирано развитие на районите и общините като използва за това партньорството. (Закон за регионалното развитие, 2008)

Партньорството е приложимо на национално и регионално ниво. То е вид договор, административно отношение, при което се разработват регионални планове за развитие и се оперира с тях. В регионалната и местната политика се разчита основно са социално-икономическите партньорства.

Основни цели на партньорството са: (Закон за концесиите, 2018):

- ***Да се осигури*** развитие на висококачествени достъпни услуги от обществен интерес чрез постигане по-добра стойност на вложените публични средства;
- ***Да се даде*** възможност за насърчаване на частните инвестиции в строителството, поддържането и управлението на обекти от техническата и социалната инфраструктура и в извършването на дейности от обществен интерес;
- ***Да създаде*** гаранции за защита на публичните активи и за ефективното управление на публичните средства;

Бизнес измерението на партньорството „има няколко елемента:

✓ Ангажиране на финансови ресурси за осигуряване на средства за придобиване на необходимите активи и за подпомагане началния стадий на действие;

✓ Дълготрайни материални активи за извършване на дейностите (земя, сгради и др.) и за придобиване на самите активи (оборудване);

✓ Оборотен капитал, който осигурява нормалното финансиране на стопанските дейности;

✓ Самият продукт или услугата;

✓ Приходите, тъй като те поддържат жизнеспособността на услугата;

В зависимост от това, каква част от измерението на бизнеса подлежи на ангажираност на частния сектор, обхватът на партньорството е различен.“ (Великова, 2008)

Според опита в областта на партньорството, неговите предимства се очертават, като (Методически указания за публично-частно партньорство, 2009):

„**Фокусиране върху предоставяната услуга, а не върху метода или активите, чрез които тя се предоставя.** Партньорството позволява на публичния сектор да прехвърли отговорността за избор на специфична технология или метод на изпълнение към частния сектор, дефинирайки изходната спецификация на услугата. По този начин публичният партньор се фокусира върху резултатите, използвайки опита, иновативността и познанията на частния сектор;

Ефективен метод за привличане на частен капитал в публични проекти. Обикновено парньорството се финансират изключително от частния сектор, позволявайки развитието на големи инфраструктурни проекти без значителни начални инвестиционни разходи с бюджетни средства;

Ускорена доставка на публични услуги в по-кратки и стриктни срокове. Често поради липса на публични средства, редица инфраструктурни проекти се отлагат във времето, а при започването им строителните срокове се променят и удължават. Включването на частния сектор в тези проекти не само позволява стартиране на големи инфраструктурни проекти без значителни начални обществени средства, но също така води до завършване на проекта по-бързо и по график;

Дългосрочно бюджетно планиране. Адекватно структуриране на плащанията по партньорството договора позволява планирането на конкретни бюджетни разходи в дългосрочен период;

Трансфер на значителни рискове към партньора, който е най-способен да ги управлява. Едно от основните предимства на партньорството е прехвърлянето на значителни рискове, като например строителни рискове, финансови рискове, експлоатационни рискове и други към частния сектор;

Използване на уменията и знанията на частния сектор. Често частният сектор успява да осигури по-добро ноу-хау, иновативни решения, човешки и технически ресурси в изграждането на определени публични активи и предоставянето на определени услуги;

По-добро планиране и оценка поради използването на консултанти, банкери, експерти и др. Включването на професионални консултанти, банкери и експерти обикновено увеличава качеството на планирането и оценката на проектите, което е особено важно, предвид дългосрочните ангажименти при схемите;

Публичният сектор заплаща за предоставената услуга чак когато тя е налична. Това позволява по-ефективно и по-ефикасно разходване на публични средства и води до положителна обществена оценка;“

Организационната структура на партньорството създават условия и предпоставки за ангажираност и повишена ефективност на изпълняваните дейности.

Заключение

В обобщение на извършеното изследване могат да се направят следните изводи:

1. Възможностите на партньорството, целите, които си поставя, взаимната заинтересованост на страните в партньорството, са предпоставка за устойчивото развитие и преодоляване дисбаланса на регионално ниво.

2. Налагането на партньорството в съвместната работа освен лична/персонална ангажираност повишава институционалната ангажираност.

ЛИТЕРАТУРА

Актуализирана стратегия за децентрализация. (2006).

Андреева, М. (2013). Местно самоуправление. В. Търново.

Великова, М. (2008). Великова, М. Публично-частни партньорства. Аутосорсинг. Варна.

Великова, М. (2008). Местно самоуправление и управление, регионализация. Варна.

Георгиев, Л. (2012). Георгиев, Л. Регионална икономика. София.

Европа 2020 стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. (2010). Брюксел.

Закон за концесиите. (2018). София.

Закон за регионалното развитие. (2008). София.

Методика и примерни образци на договори за реализиране на публично-частно партньорство от местната власт. (2009). София.

Методически указания за публично-частно партньорство. (2009). София.

Принципът на партньорство при използването на фондовете в обхвата на общата стратегическа рамка – елементи на европейския кодекс на поведение за партньорство. (2011). София.